

Demerdag - 14 december 2018

MULTIFUNCTIONEEL LANDSCHAP ROOSTERBEEK van onderzoeksproject naar landinrichtingsplan

Marthe Reumers

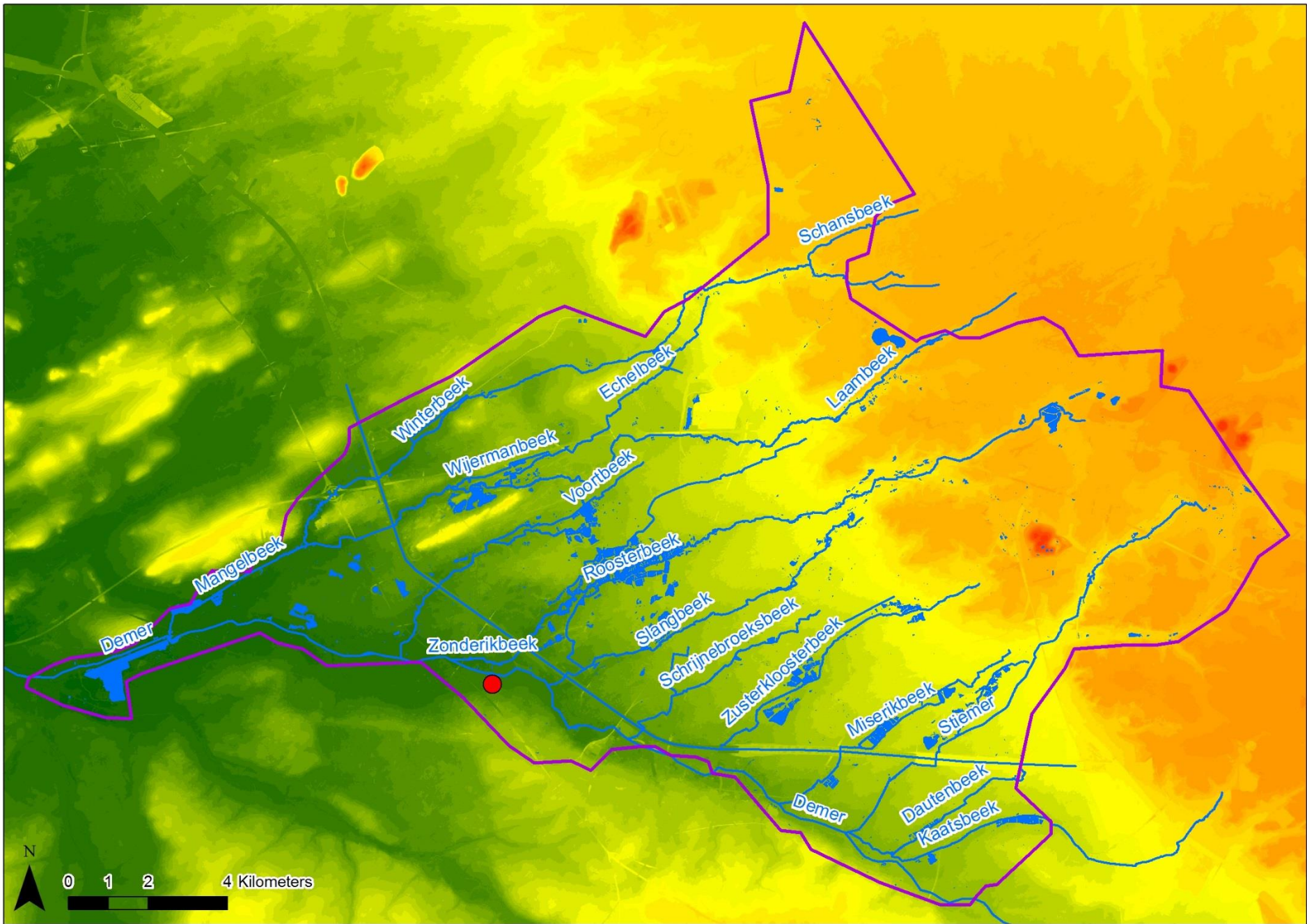
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten

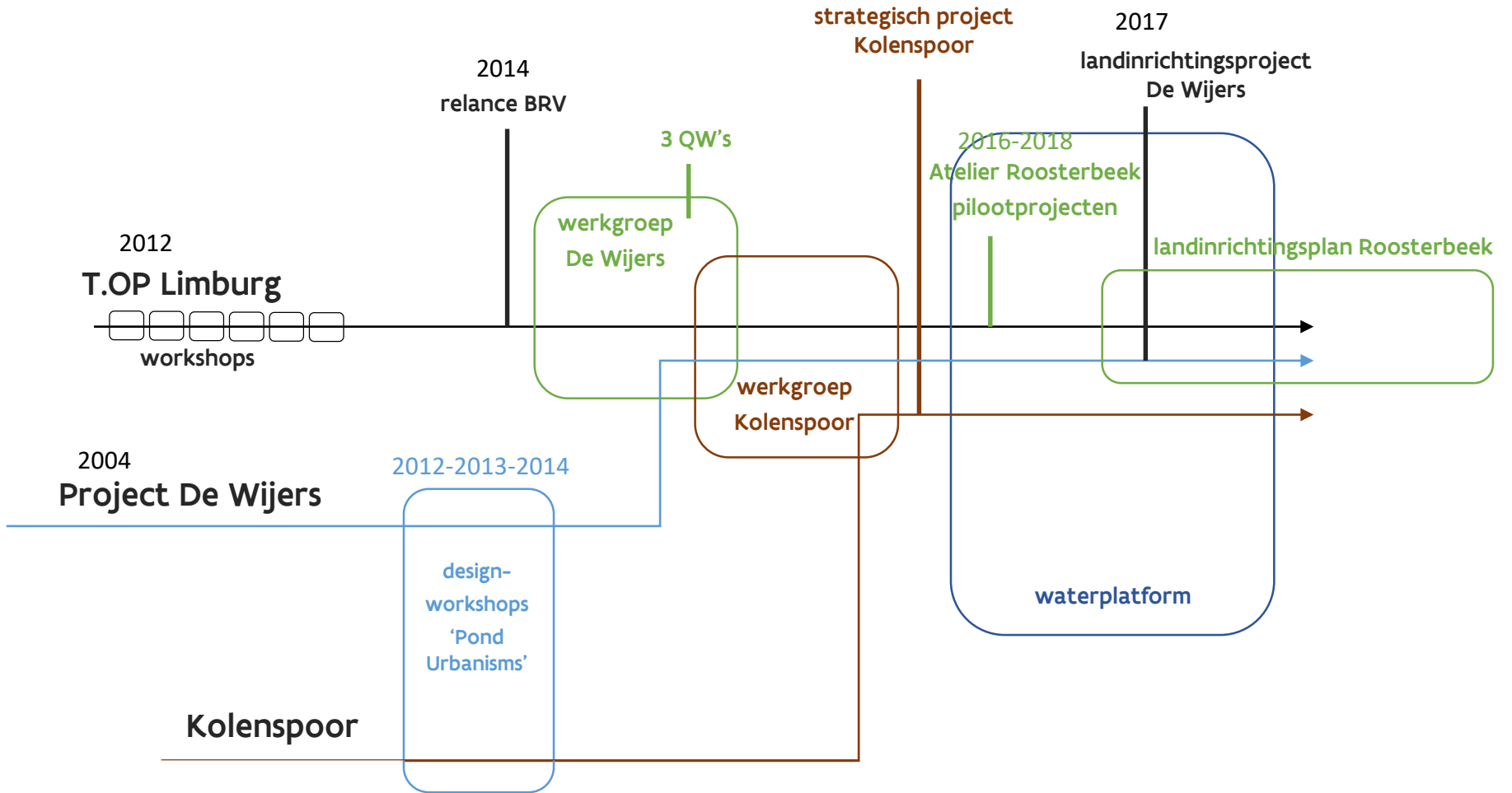
Vlaanderen
is omgeving

DEPARTEMENT
OMGEVING

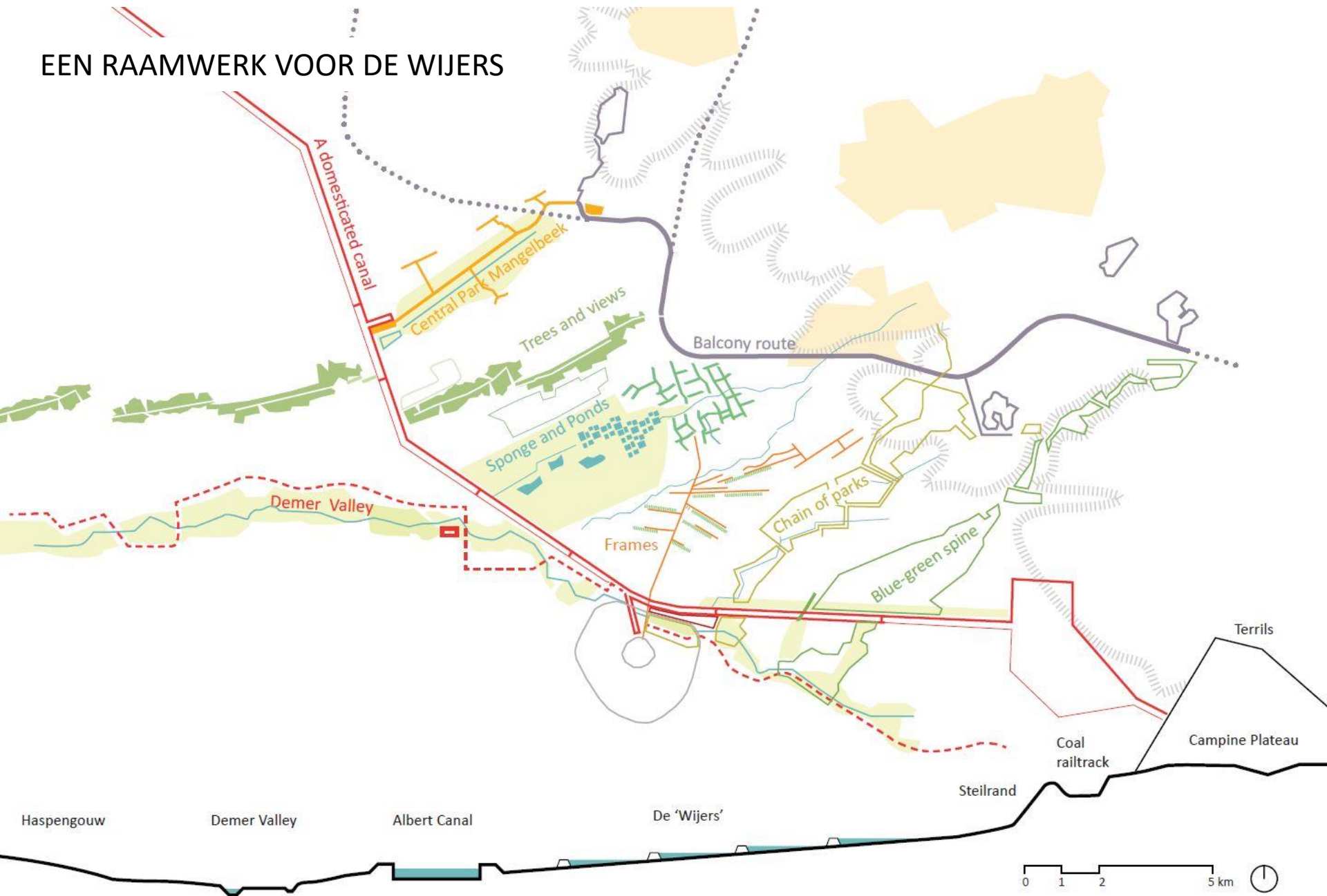

Tijdpad: verzamelingen en relaties

EEN RAAMWERK VOOR DE WIJERS

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Wie? Wat?

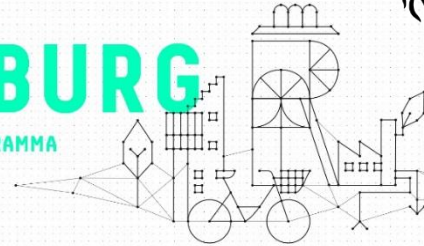

T.OP LIMBURG

TERRITORIAAL ONTWIKKELINGSPROGRAMMA

 Vlaanderen
is ruimte

RUIMTE
VOOR
GROEI

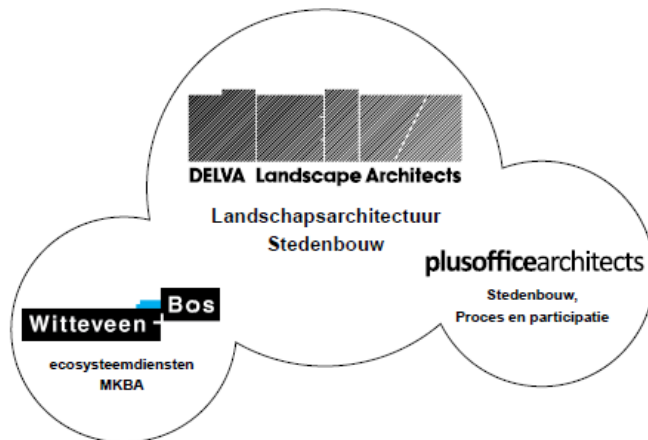
Initiatiefnemer

T.OP Limburg – Departement Omgeving

(Territoriaal Ontwikkelingsprogramma Limburg)

Opdrachthouder

DELVA Landscape Architects (Amsterdam/Antwerpen) i.s.m. plusofficearchitects (Brussel) en Witteveen+Bos (Brussel/Antwerpen)

Gemeente Zonhoven

zondermeer
zonhoven

AMBITIES & GEDEELDE DOELSTELLINGEN

betekenis en potentie van de Roosterbeek als recreatieve, groenblauwe ader
doorheen De Wijers in beeld brengen

beleving van het landschap

identiteit van De Wijers versterken

optimalisatie van waterkwaliteit en waterkwantiteit

denkkader principe ecosysteemdiensten

**via interactief ontwerpend onderzoek
naar duurzame ingrepen op het terrein
die de meest batenrijke, gebiedseigen ecosysteemdiensten versterken**

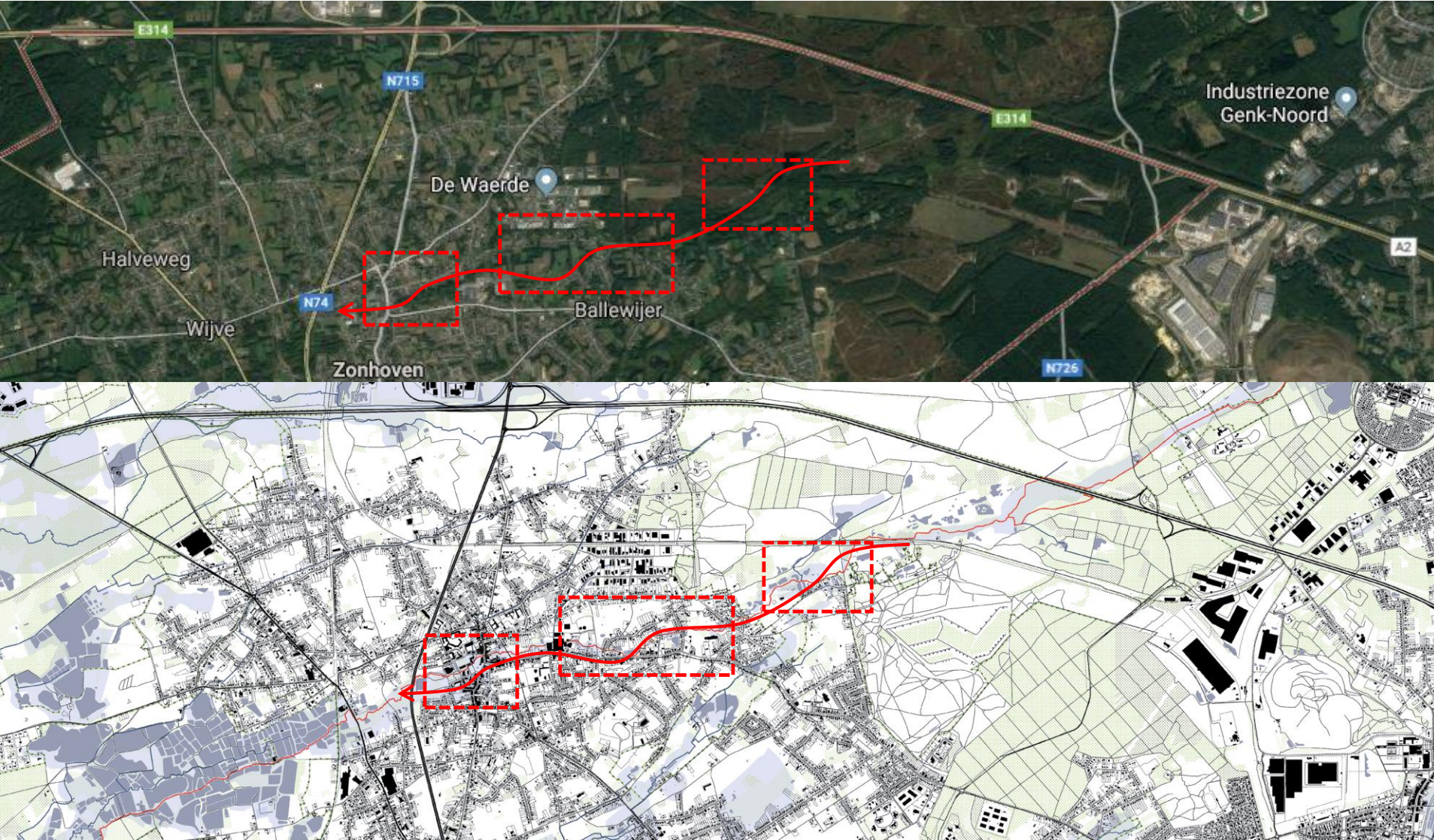
**pilootprojecten
actieprogramma's
realisatie!**

ROOSTERBEEK

Studiegebied: van De Teut tot het Vijverkerengebied

drie sequenties

stroomafwaarts: meanderend door natuurgebied,
gemengd tussengebied met opkomende verstedelijkingsdruk, bebouwd en verhard centrum

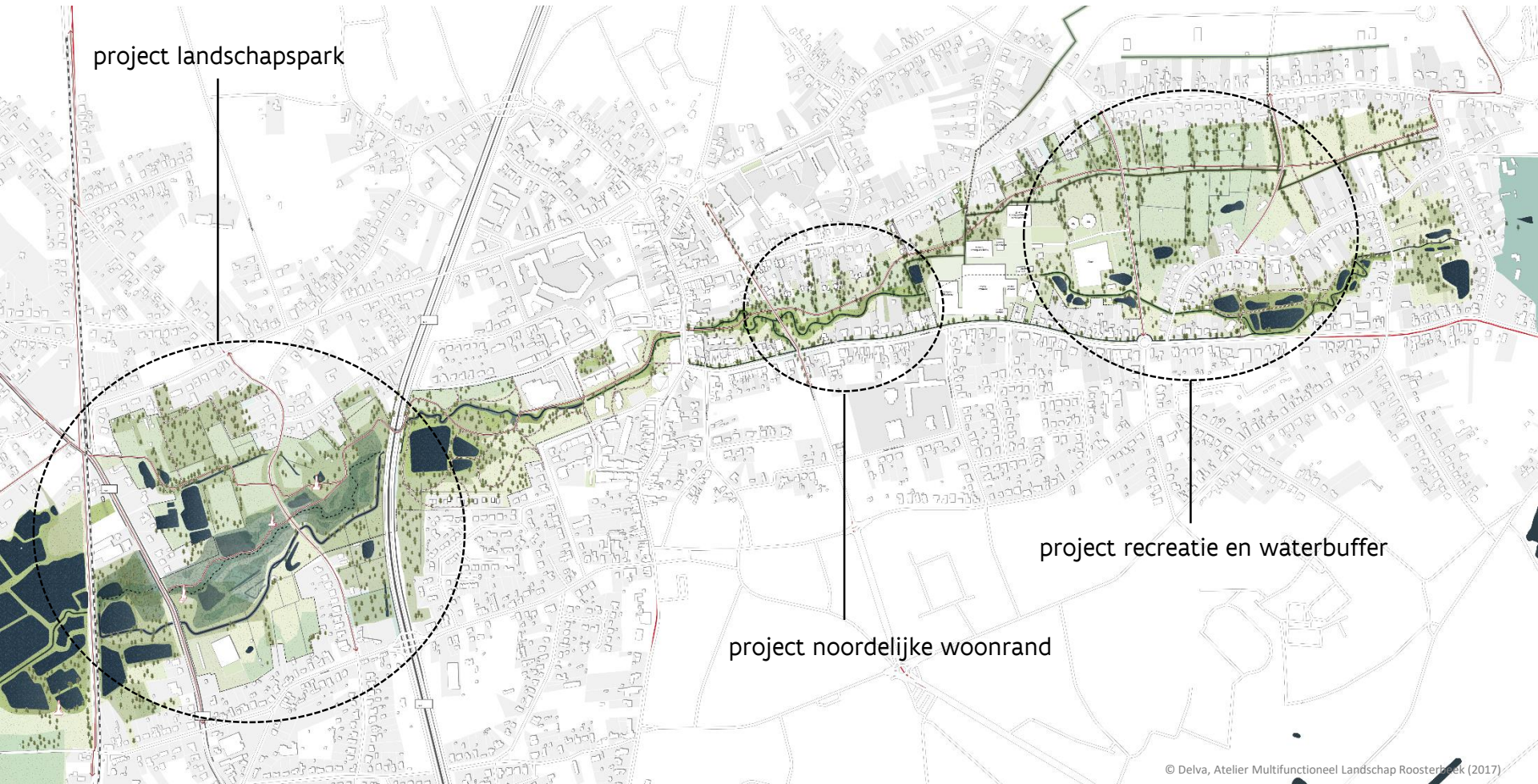

ROOSTERBEEK

van De Teut tot het Vijverkerngebied

drie pilotprojecten

Landschapspark, Noordelijke Woonrand, Recreatie en waterbuffer

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Waarom?
Waarom Roosterbeek?

uitdagingen

verbeteren van waterkwaliteit en –kwantiteit in De Wijers

cruciaal voor gebruikers en bewoners

complexiteit van een versnipperde waterproblematiek

verschillende beleidsniveaus en sectoren – verschillende bevoegdheidsaspecten

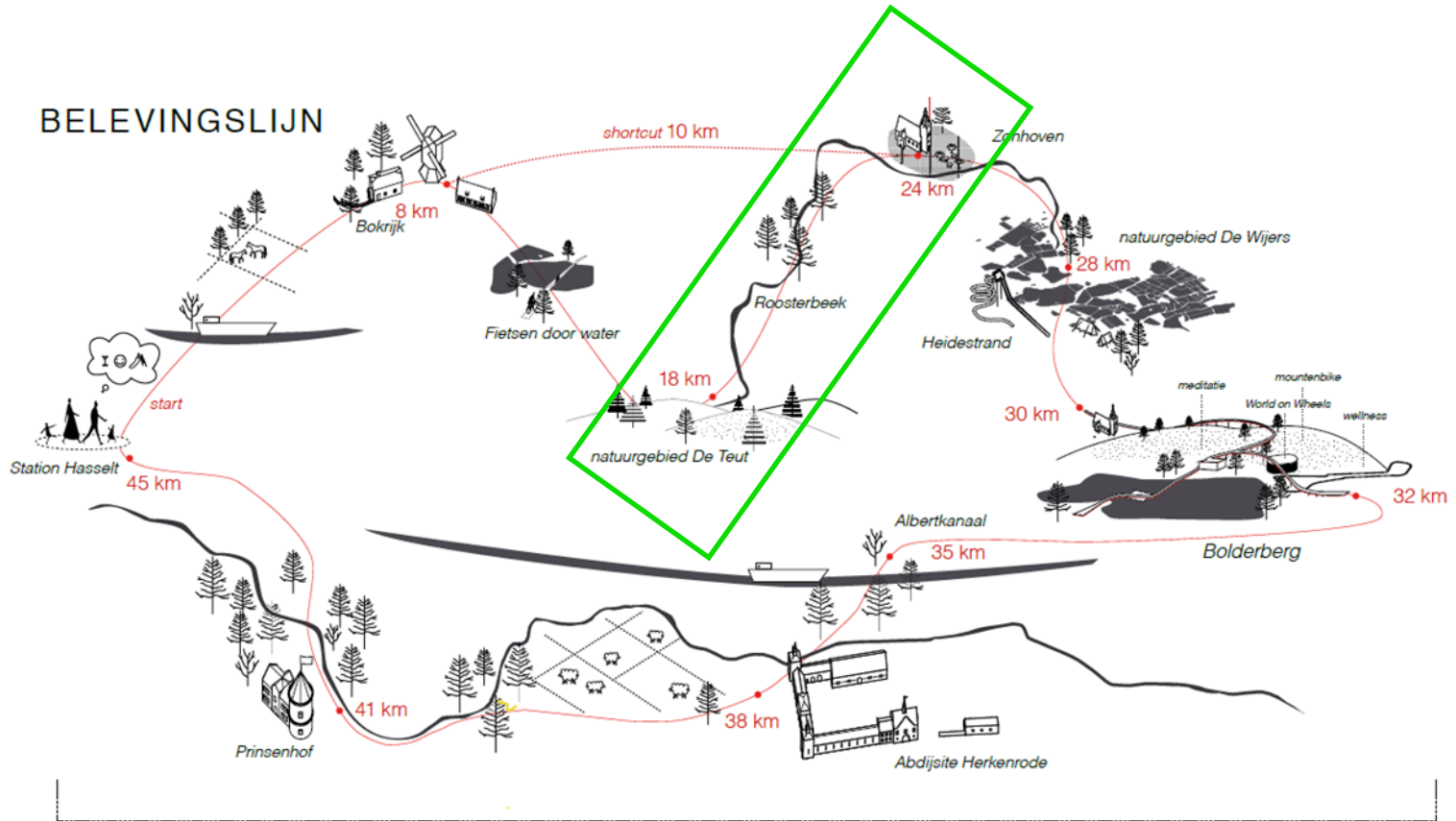
nieuwe beleidsprincipes BRV testen op het terrein

naar een realisatiegericht beleid

transitie van het landschap

verweving van functies - verhogen beleving - klimaatadaptief ontwerpen - blauwgroene dooradering - participatief ontwerpend onderzoek als tool

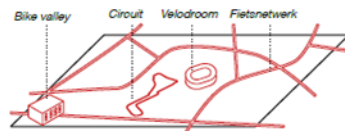
BELEVINGSLIJN

uitspelen en zichtbaar maken van de aanwezige troeven

landschappelijke troeven

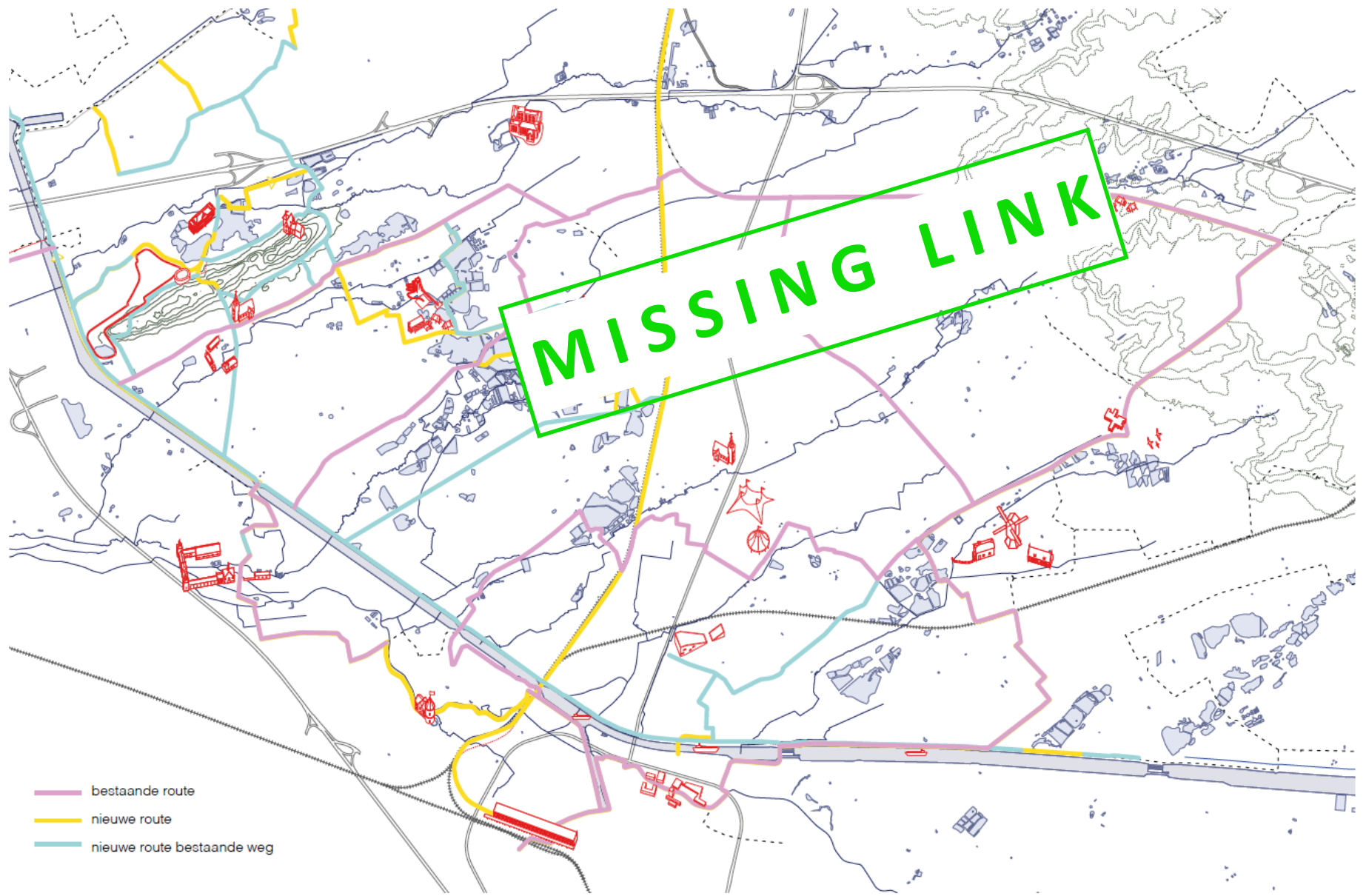

wielercultuur

= stimulans voor :
toeristisch fietsroutenetwerk
+ economie

MISSING LINK

- bestaande route
- nieuwe route
- nieuwe route bestaande weg

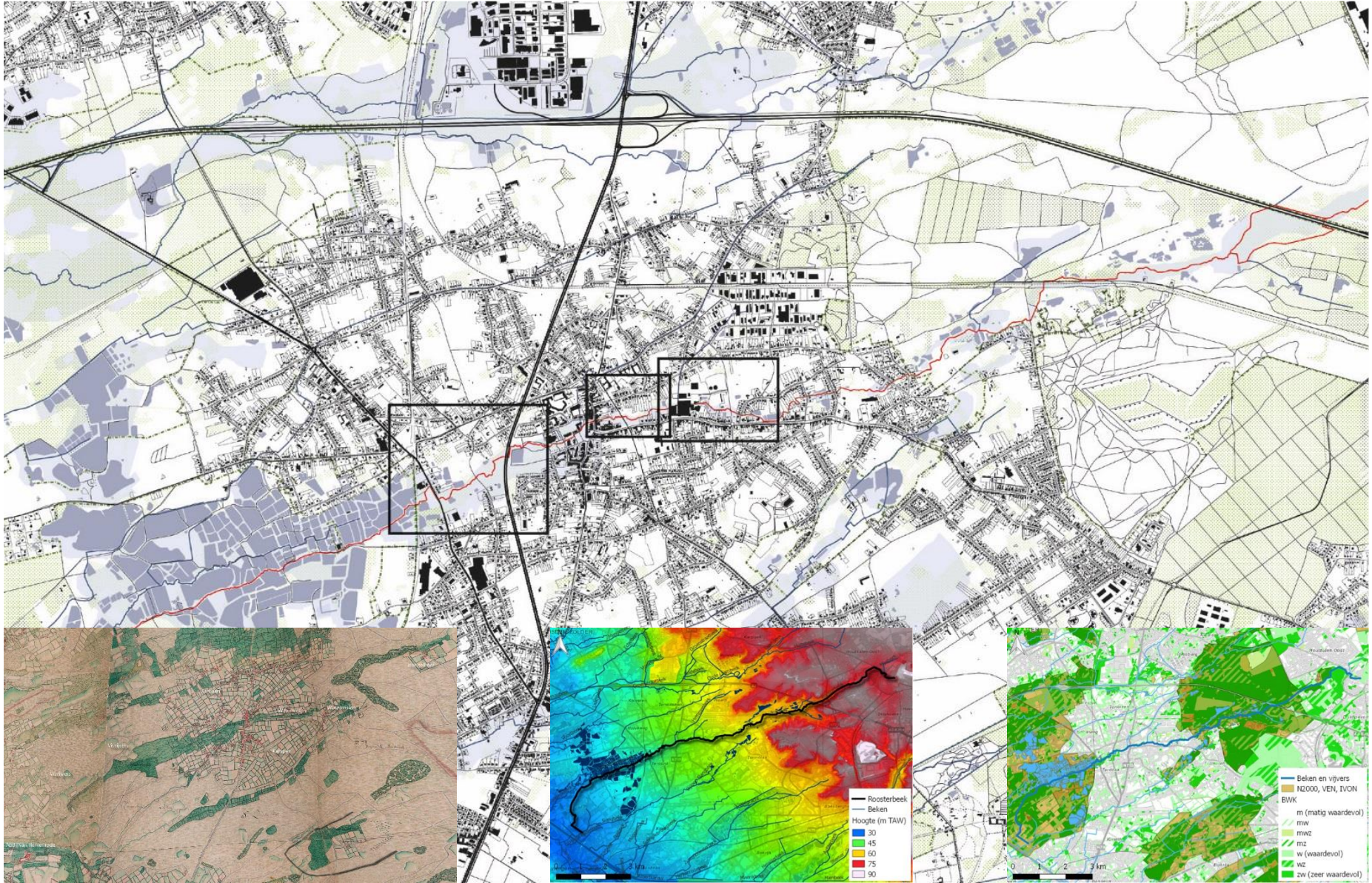
onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

Hoe?

Gevoerd proces

1. Analyse van de beekvallei in haar omgeving

2. Bepalen meest batenrijke ecosysteemdiensten (expertensessies)

☆☆☆☆☆

Plaankeuzing
1. Welke dienst is het meest belangrijk voor de natuur?

2. Welke dienst is het meest belangrijk voor de mens?

3. Welke dienst is het meest belangrijk voor de economie?

4. Welke dienst is het meest belangrijk voor de maatschappij?

5. Welke dienst is het meest belangrijk voor de cultuur?

6. Welke dienst is het meest belangrijk voor de gezondheid?

7. Welke dienst is het meest belangrijk voor de veiligheid?

8. Welke dienst is het meest belangrijk voor de recreatie?

9. Welke dienst is het meest belangrijk voor de wetenschap?

10. Welke dienst is het meest belangrijk voor de innovatie?

☆☆☆☆☆

Energiebronnen
1. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de natuur?

2. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de mens?

3. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de economie?

4. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de maatschappij?

5. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de cultuur?

6. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de gezondheid?

7. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de veiligheid?

8. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de recreatie?

9. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de wetenschap?

10. Welke energiebron is het meest belangrijk voor de innovatie?

☆☆☆☆☆

Natuurlijk erfgoed
1. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de natuur?

2. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de mens?

3. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de economie?

4. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de maatschappij?

5. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de cultuur?

6. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de gezondheid?

7. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de veiligheid?

8. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de recreatie?

9. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de wetenschap?

10. Welke natuurdienst is het meest belangrijk voor de innovatie?

Intern (opdrachthouders)

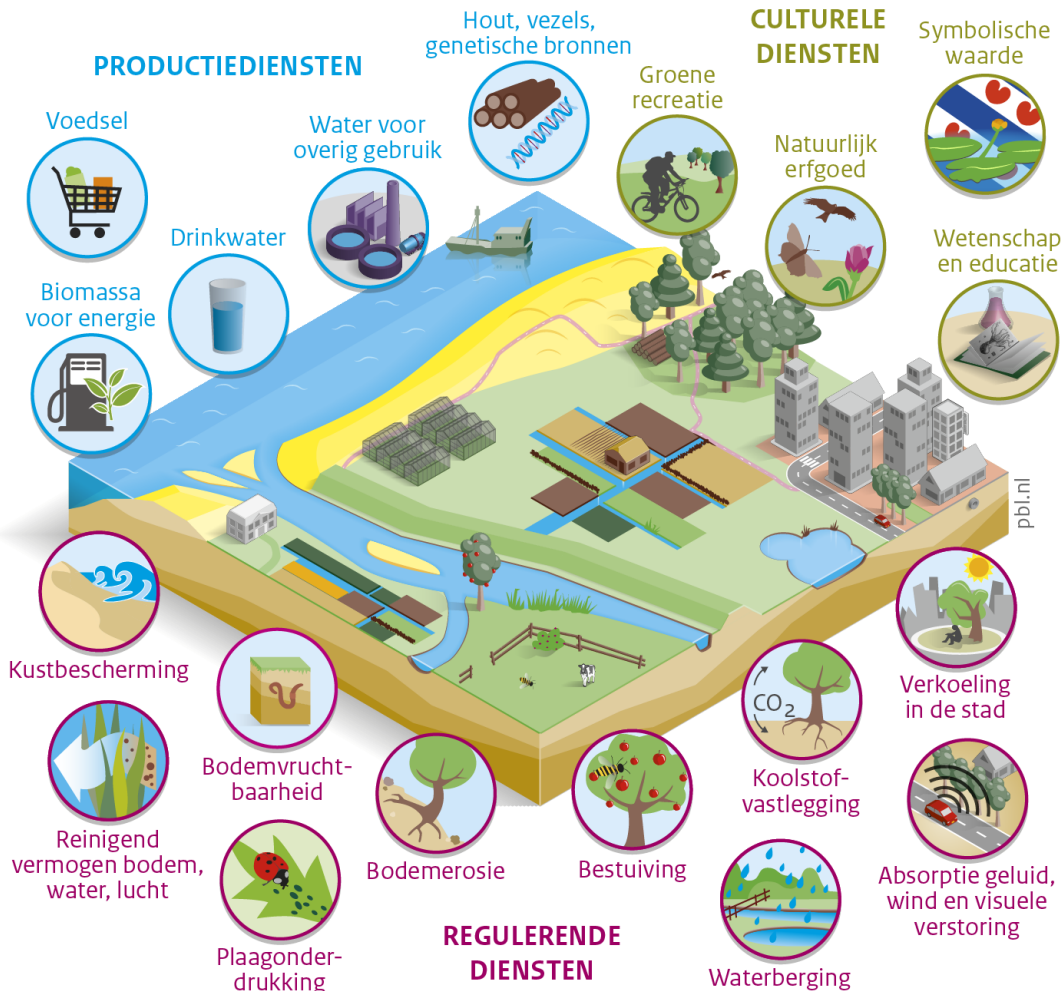
- Kennis bundelen
- Uitzetten van onderzoeksmethodiek en tijdspad
- Synthese van de gegevens
- Selectie van meest batenrijke ecosysteemdiensten

Extern (op uitnodiging – selectie van experts en gebiedskenners)

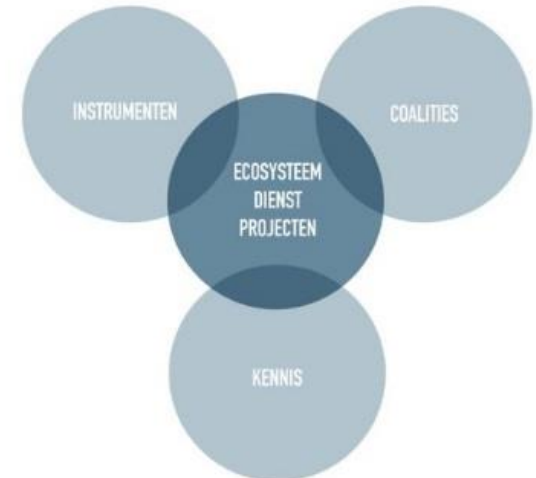
- Terreinkennis verzamelen
- Detecteren van gebiedseigen ecosysteemdiensten (kaartenspel en doorschuifstelsel)
- Selectie van meest batenrijke ecosysteemdiensten

denkkader: principe van ecosystemendiensten (ESD)

- diensten die de ecosystemen ons leveren
- 3 soorten: productiediensten, culturele diensten, regulerende diensten
- reduceren van impact van klimaatverandering door versterken van gebiedseigen ESD's
- ontwerpen van duurzame ingrepen
- stimuleert het nadenken over multifunctioneel ruimte- en landgebruik
- scheidt 'common ground' voor overleg

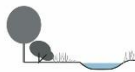

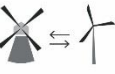

2. Bepalen meest batenrijke ecosystemendiensten

3 bepalende diensten

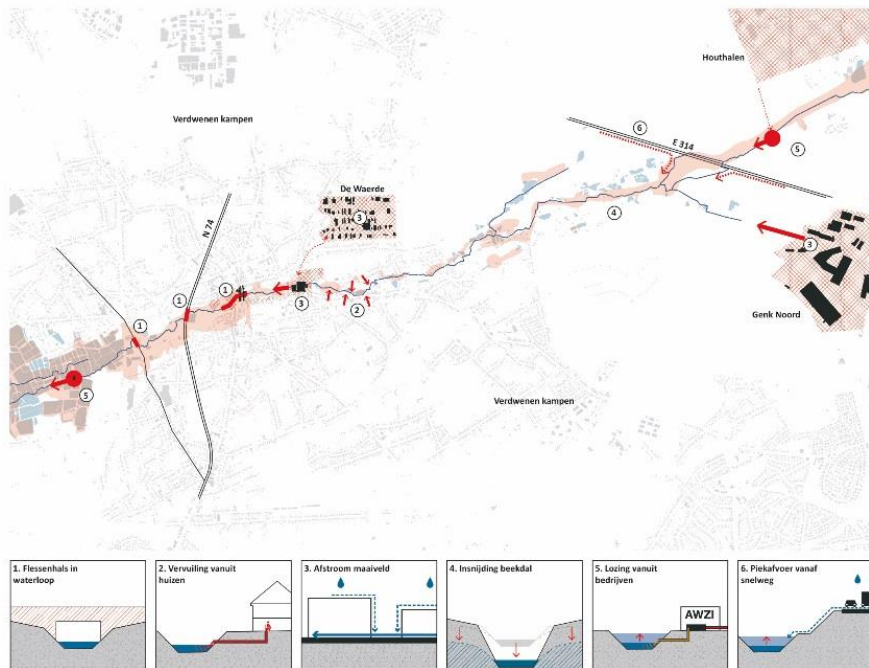
Ecosysteemdienst	Knelpunt/Kans	Maatregel	Baathouder/betrokkenen
1. Bescherming tegen wateroverlast <ul style="list-style-type: none"> Ingebuiste beek als flessenhals Grote piekafvoeren Verhard oppervlak vermindert infiltratie Erosie snelwegtalud Bebouwing in overstromingsgebied 		 <p>Ruimte om te bufferen en vertragen</p>	Zonhoven Limelco Bewoners Teut-Tenhaagdoorn Korenmolen De Waerde Aquafin ANB AWV
2. Groene recreatie <ul style="list-style-type: none"> Gebrek aan (benutten van) recreatieve bestemmingen Gebrek aan belevingsnatuur nabij het centrum Gebrek aan recreatieve verbinding tussen natuur ten oosten en westen van Zonhoven 		 <p>Bereikbaarheid natuur vanuit centrum</p>	Bewoners Recreanten Scholieren/Forenzen Lokale ondernemers Natuurbeheerders
3. Woongenot <ul style="list-style-type: none"> Beek niet zichtbaar of beleefbaar 		 <p>Groen-blauwe woonomgeving</p>	Bewoners Zonhoven

7 bijkomende/ondersteunende diensten

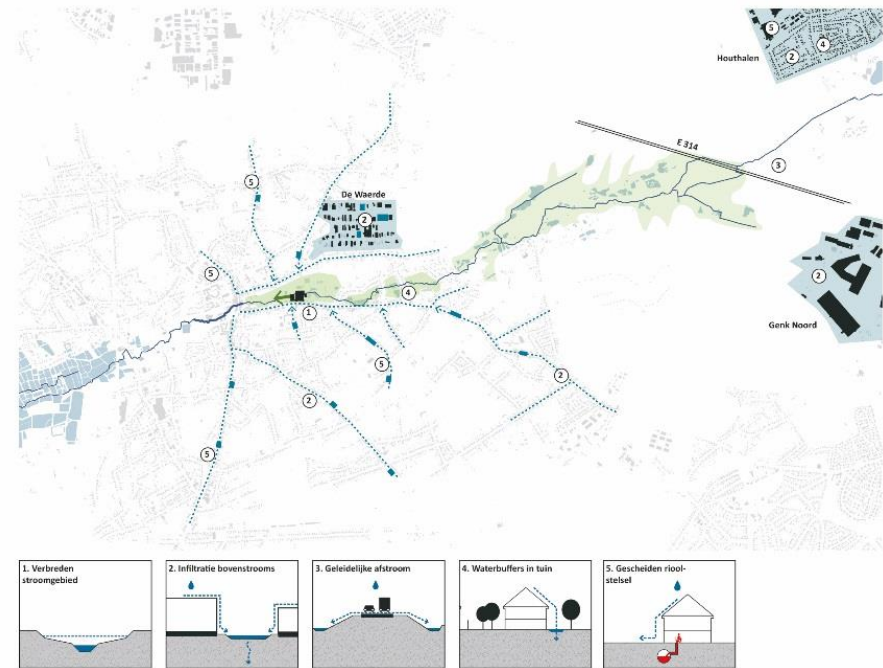
Ecosysteemdienst	Knelpunt/Kans	Maatregel	Baathouder/betrokkenen
4. Vererving <ul style="list-style-type: none"> Hoge recreatiedruk Slechte waterkwaliteit Behoud unieke fauna en flora voor volgende generaties 		 <p>Versterken natuurlijke systeem dmv beheer en educatie</p>	Volgende generaties ANB
5. Bescherming tegen verdroging <ul style="list-style-type: none"> Droogschade van natuur Verzakken veenkades Lek raken van vijvers 		 <p>Infiltratie en berging capaciteit vergroten</p>	Limelco ANB Teut-Tenhaagdoorn
6. Bescherming tegen klimaatverandering <ul style="list-style-type: none"> Weerschade door klimaatverandering 		 <p>Klimaatbewust beheer</p>	Bewoners Bedrijven beide ook buiten het plangebied
7. Energie <ul style="list-style-type: none"> Energie uit fossiele bronnen 		 <p>Oude ideeën met nieuwe technieken</p>	Bewoners Korenmolen
8. Plaagonderdrukking <ul style="list-style-type: none"> Onoordeelkundig gebruik van pesticiden Weinig variatie in natuurtypen 		 <p>Ecologisch beheer van gelaagde natuur</p>	Tuineigenaren Volkstuinen Natuurbeheerder
9. Biomassa <ul style="list-style-type: none"> Reststromen uit natuurbeheer 		 <p>Groenafval als energiebron</p>	Zonhoven Natuurbeheerder
10. Voedselrijk slib <ul style="list-style-type: none"> Nutriëntrijk slib uit visvijvers als grondstof 		 <p>Efficiënte</p>	Tuineigenaren Volkstuinen Natuurbeheerder

3. Bepalen 3 meest kansrijke gebieden om deze baten te realiseren

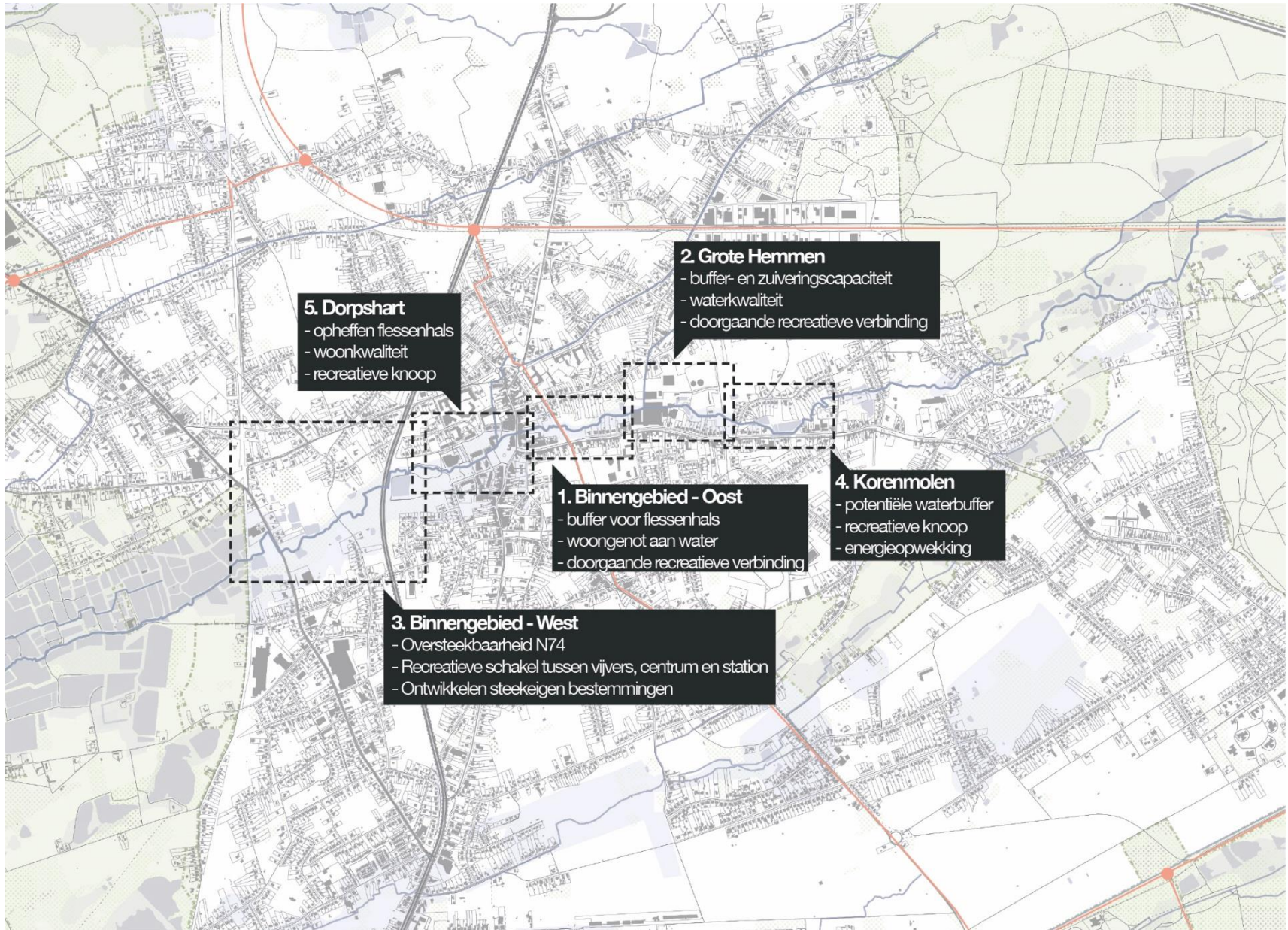
Knelpuntenkaart per ESD

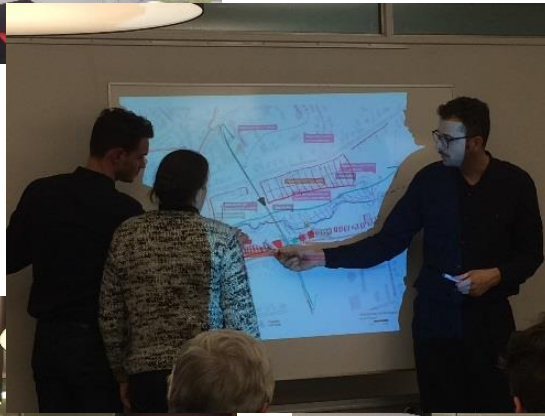
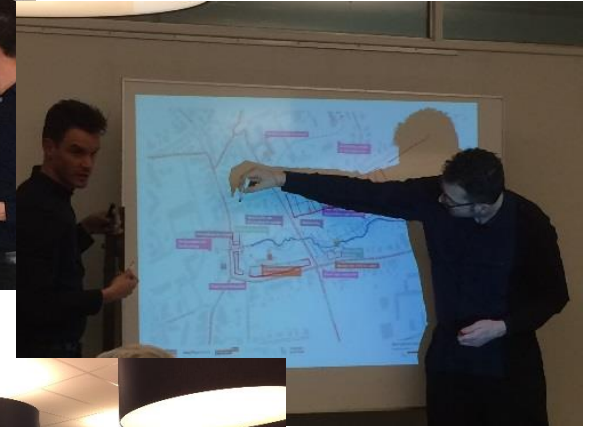
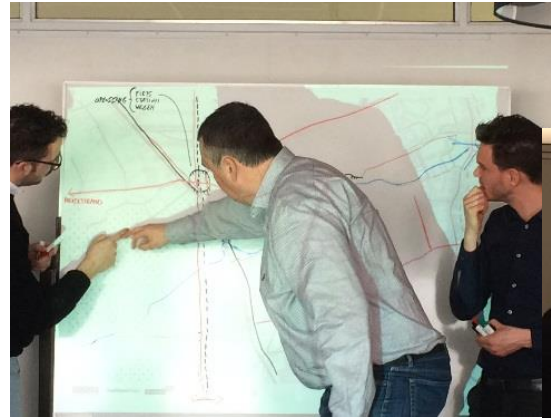
Kansenkaart per ESD

3. Bepalen 3 meest kansrijke gebieden om deze baten te realiseren

4. Aftoetsen maatschappelijke haalbaarheid: participatie

Interactieve tekensessies

'op maat'

- strategische grondeigenaren
- bedrijfseigenaren
- gemeentediensten en schepenen
- Vertegenwoordigers van de betrokken sectoren (Provincie Limburg en Vlaanderen)

doel

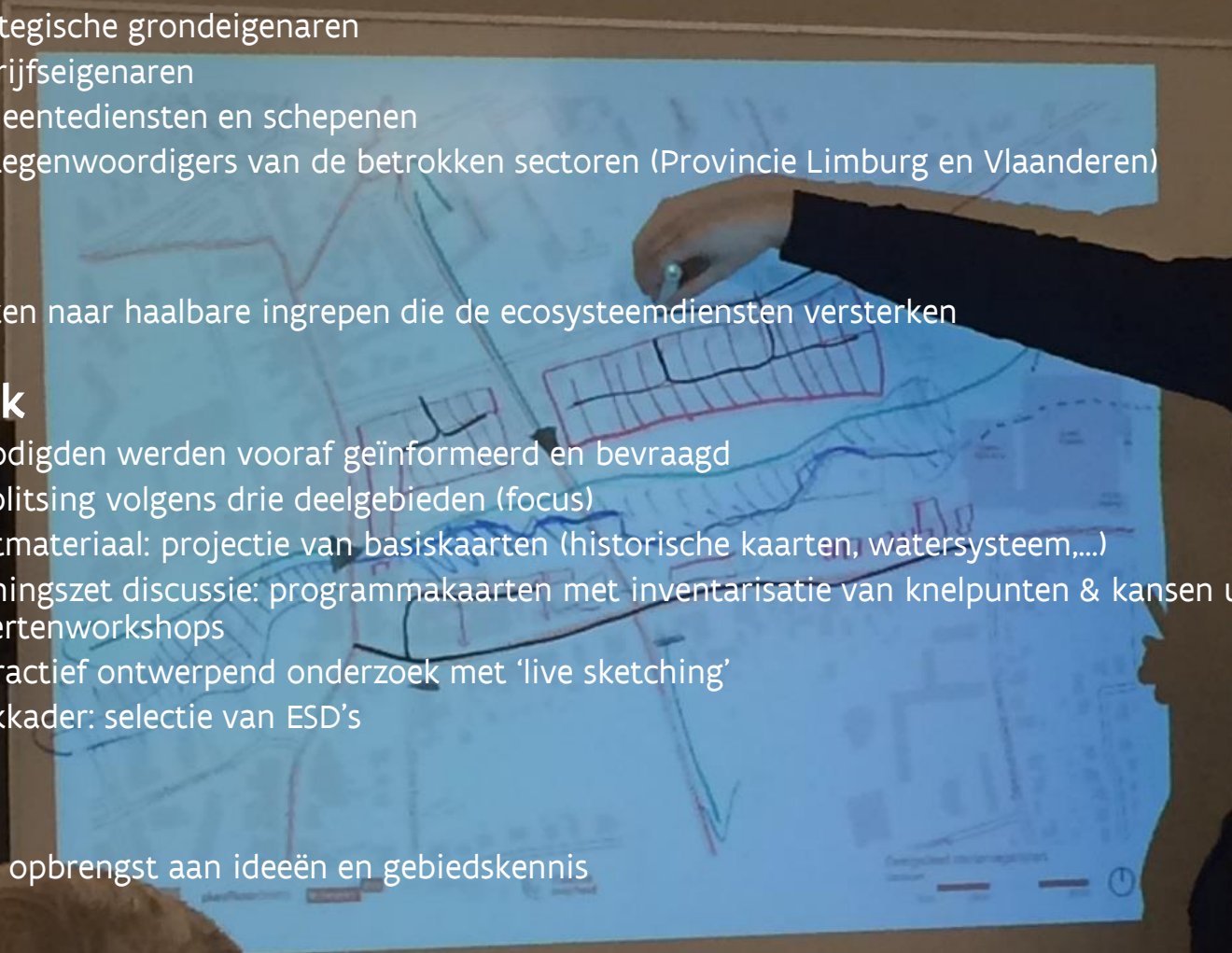
- zoeken naar haalbare ingrepen die de ecosysteemdiensten versterken

methodiek

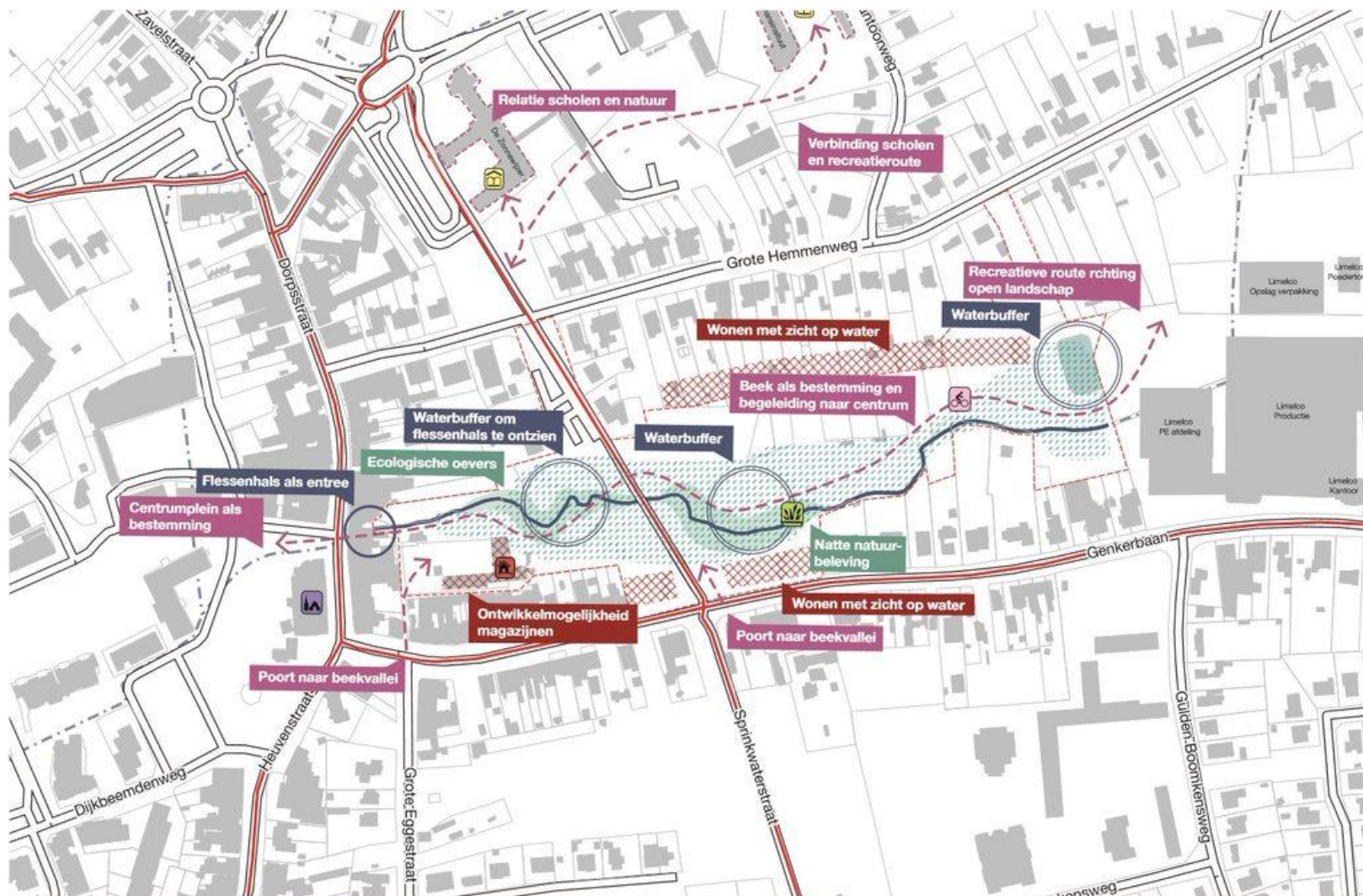
- genodigden werden vooraf geïnformeerd en bevroegd
- opsplitsing volgens drie deelgebieden (focus)
- startmateriaal: projectie van basiskaarten (historische kaarten, watersysteem,...)
- openingszet discussie: programmakaarten met inventarisatie van knelpunten & kansen uit expertenworkshops
- interactief ontwerpend onderzoek met 'live sketching'
- denkkader: selectie van ESD's

resultaat

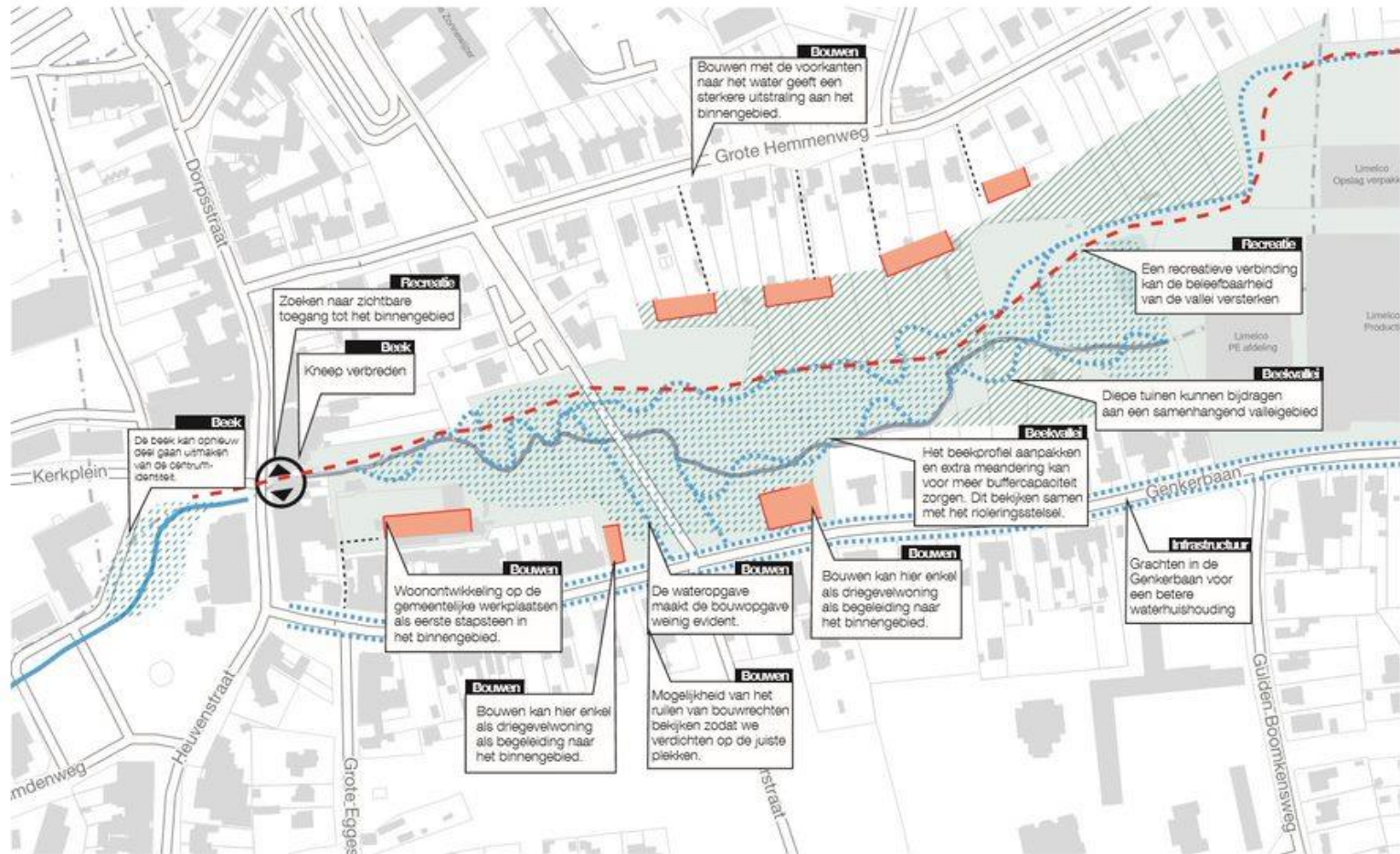
- rijke opbrengst aan ideeën en gebiedskennis

Startmateriaal voor interactieve tekensessies programmakaart

Resultaat synthesekaart (output tekensessies)

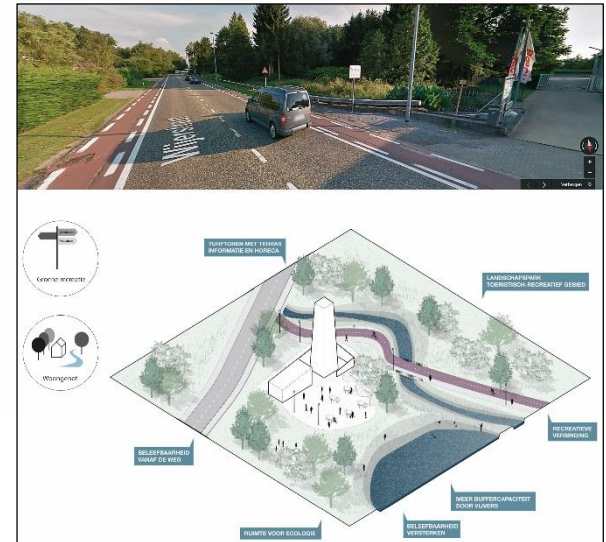
ATELIER MULTIFUNCTIONIEEL LANDSCHAP ROOSTERBEEK
Syntheseschets tekensessie deelgebied magazijnen 23.02.2017

DELVA LA - plusofficearchitects - Witteveen+Bos
in opdracht van T.OP Limburg Ruimte Vlaanderen

- Roosterbeek
- Alternatief beektracé
- Beekvallei
- Overstromingsgevoelig gebied
- Bouwmogelijkheid
- Ontsluitingsweg
- Recreatieve route

5. Aanzet actieprogramma voor 3 batenrijke en haalbare PILOOTPROJECTEN

1. Noordelijke Woonrand

optimaal scenario

1. Noordelijke Woonrand

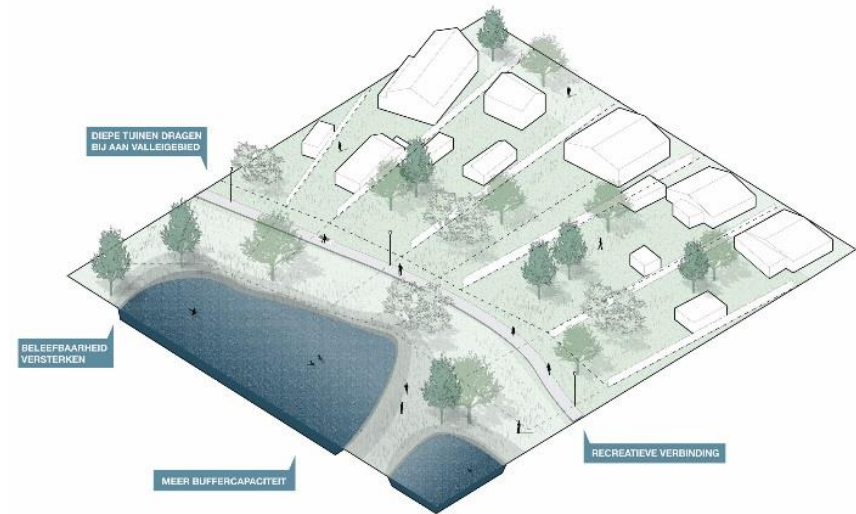
- **Win-win:**
meer ruimte voor water met ontwikkelingsmogelijkheden voor eigenaars
- Ruimte creëren voor waterbuffering en ecologisch oeverbeheer
- Herstel waterhuishouding en verbeteren waterkwaliteit van Roosterbeek
- Versterken van de natuurverbinding functie en herstellen van biodiversiteit
- Gezicht aan het water
- Recreatieve verbinding door centrum

2. Recreatie en waterbuffer: Bookmolen met buurtpark optimaal scenario

2. Recreatie en waterbuffer Bookmolen met buurtpark

- Herwaardering van de molen
- Ruimte voor waterbuffering
- Recreatieve verbinding
- Hogere belevingswaarde, kwaliteitsvolle publieke ruimte (buurtpark)

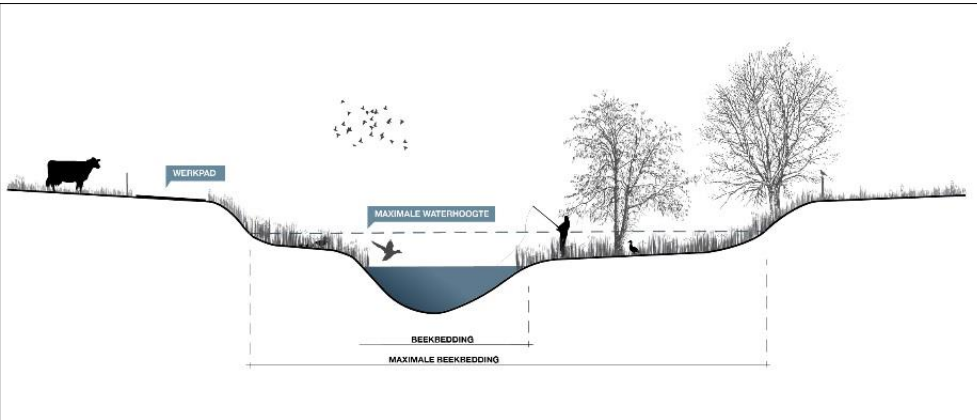

3. Landschapspark optimaal scenario

3. Landschapspark

doorstroommoeras of accoladeprofiel oevers

- Inrichten doorstroommoeras met natuurlijke voorzuivering of aangepaste oevers
- Ruimte voor natuurlijke infiltratie, buffering, zuivering
- Herstel waterhuishouding en verbeteren waterkwaliteit
- Natuurontwikkeling
- Versterken van de natuurverbindingfunctie en herstellen van biodiversiteit
- Voorzien van voldoende hoogkwalitatief water als voeding voor de speciale beschermingszone Vijverkerngebied De Wijers
- Groene recreatie (natuurbeleving)
- Recreatieve (en functionele) verbindingen (station)

Aanzet vervolgp programma Talkshop Noordelijke Woonrand draagvlak!

Nieuwsflash !

Projectvoorstel Multifunctioneel Landschap Roosterbeek is opgenomen in de programmatie van het Landinrichtingsproject De Wijers – deelproject Roosterbeek-Mangelbeek van de Vlaamse Landmaatschappij.

Realisatie lonkt !!!

onderzoeksproject
Atelier Multifunctioneel Landschap Roosterbeek

INTERACTIEF ONTWERPEND ONDERZOEK
VANUIT HET PERSPECTIEF VAN ECOSYSTEEDIENSTEN

landinrichtingsproject
LANDINRICHTINGSPLAN Multifunctioneel Landschap Roosterbeek
UITVOERING VAN DRIE PILOOTPROJECTEN

gebiedsontwikkeling@vlaanderen.be
<http://www.toplimburg.be>